

у 1037 р., про те, як князь „украши ю иконами и снабди книгами многими“, автор подає звістки про ті спустошення, що так часто траплялись сій церкві. Спустошали та грабили її і князі (як Мстислав, Боголюбського син і ин.), і Татари, і навіть самі мітрополіти „всеросійські“, що потяглись у Москву до князя, забирали з собою все дорожше та цінніше із церковної маєтности. Не ліпше стало і тоді, як 1416 р. київська митрополія була відділена від московської. Софійську церкву занехаяно так, що західня стіна її розвалилась, баня потріскалась, фрески та мозаїчні образи попсувались, в самій церкві ховались звірі та птахи. Таке спустошення не повинно здаватись чим незвичайним через те саме, що на софійській горі в ту пору була пустка. Відома річ, що не було кому пильнувати церкви та ще й при тодішніх історичних обставинах (XVI в.). Не можна авторови не завважити того, що він досить мало звертає уваги на ті обставини і через те саме знищення церкви складає більш на тодішніх ворогів православія уніятів, що володіли церквою 37 років. З Петра Могили починаєть ся реставрація церкви і тягнеть ся з виїтками майже два з половиною віки. Остатньою фазою сеї реставрації було відкрите та поновлене древніх фресок; робота отся йшла протягом десяти років під доглядом академіка Солнцева, але не завєди вела ся з відповідною обережністю. На решті автор подає опис зверхнього і внутрішнього виду церкви, мозаїчних образів і иньших святинь. Трохи неприємно вражає в отсій описи пасок автор на „неразумных ревнителєй осьмиконечнаго креста“; без него з вигодою можна було-б обійтись.

*Д. Я.*

Іл. Кокорудз — Взаємини між старорускими закондатними пам'ятниками (Справозданє дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за рік шкільний 1897/8, 1898, ст. 1—39).

Наука руського права в Галичині зістаєть ся в дуже нужденнім стані; те занедбанє руської науки, яке стало ся за часів проводу тих, що називали себе оборонцями руських „історичних начал“, на сїм полі дає себе відчувати й досі; ті відомости, які ціркулюють тут, походять з других, третїх рук, з перестарілих джерел. Брак катедри руського права в львівській університеті (де катедра польського права існує від 1880 р.) дає себе незвичайно сильно і прикро відчувати.

Проф. Кокорудз, не бувши правником спеціально, не перший раз забираєть ся до студій давнього руського права з культурно-історичного становища. В сій своїй статі він ставить задачою: вислідити, як правні норми Руської Правди модіфікували ся в пізнійших правних пам'ятках, що операли ся на нїй; головну увагу звертає він на відносини

Литовського Статута трох редакцій до Руської Правди і по вступних увагах про руське, литовське й польське право взагалі переходить до детальнішого порівняння Руської Правди й Литовського Статута в такому порядку: „права що дотикають осіб: 1. убійство і чинну обиду, 2. суди, 3. свідків, 4. оплати судові, 5. права підданих, 6. права жінчини, 7. гостинність, а II. права, що дотикають власности: 1. понятє власности, 2. спадщину, 3. опіку, 4. довг, 5. повірене“. Статя уриваєть ся на огляді постанов про „убійство і чинну обиду“, й автор заповідає її продовження в найближшій книжці Sprawozdania.

Я не буду входити в оцінку поглядів шан. автора і аналіз правних постанов; зверну увагу тільки на одну сторону праці, характерну для нашого галицького наукового рівеня: се повна перестарілість наукового апарата автора; в вину йому сього ставити не можна ніяк: він стоїть тут більш менш на галицькім рівені. Він числить ся з поглядами Болтіна і Шлецера, з руських памяток користає з видань Дубенського й Раковецького, а праці Еверса, Чацького, Мацейовського служать йому останніми словами науки. Велика монографічна література для давнього руського права, що утворила ся в Росії, почавши від 50-х рр., та студії над правом в. кн. Литовського взагалі й над Статутом спеціяльно, що розвинули ся теж дуже інтензивно й сотворили досить значну літературу в останніх літах, — для Галичини, як бачимо, вістають ся ще terra ignota, неважаючи навіть на звістки, які не раз подавали ся з неї на сторонах наших Записок. Будемо надіяти ся, що живійша діяльність в правничій групі Наукового товариства, розпочата останніми часами, вплине і на поліпшення науки руського права, передо всім — введе нашу суспільність в курс зробленого на тім полю протягом останнього півстолітя.

*М. Грушевський.*

Е. О. Карскій — Западнорусскіе переводы псалтыри въ XV—XVII-вѣкахъ, Варшава, 1896, стор. XIII+444.

Автор, професор варшавського університету, звінений уже в науковім світі з праць про білоруське „нарчіє“ в його сучаснім стані і історичнім розвою. Головні його дотеперішні твори на тім полі були: 1) Обзоръ звуковъ и формъ бѣлорусской рѣчи. Москва 1886; 2) Къ исторіи звуковъ и формъ бѣлорусской рѣчи. Варшава 1893; 3) Къ вопросу о разработкѣ старого западнорусскаго нарѣчія. Вильна 1893; 4) Два памятника стараго западнорусскаго нарѣчія: Лютеранскій Катехизисъ 1562 г. и Католическій катехизисъ 1585 г. (Журн. Мин. Нар. Просв. 1893 серпень); 5) О языкѣ такъ называемыхъ литовскихъ лѣтописей. Варшава 1894. Праця, котрої заголовок в надписі виписаний, є новим